

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział I. Krótka charakterystyka gminy Sternalice/Radłów	14
1. Położenie, środowisko naturalne	14
2. Obszar, ludność	15
3. Potencjał gospodarczy	17
4. Zabytki i pomniki	17
Rozdział II. Koniec i początek. Przelomowy rok 1945	23
1. Spuścizna przeszłości	23
2. Lata II wojny światowej	24
3. Sytuacja w powiecie i gminie w 1945 roku	28
Rozdział III. Wkroczenie Armii Czerwonej w styczniu 1945 roku i następstwa jej stacjonowania	33
1. Zajęcie terenu gminy przez Armię Czerwoną	33
2. Straty ludzkie. Ekshumacja poległych żołnierzy walczących wojsk	35
3. Straty materialne powstałe w wyniku wejścia Armii Czerwonej	38
4. Przymusowe świadczenia na rzecz Armii Czerwonej	39
5. Rejestracja szkód wojennych i sprawa odszkodowań	41
Rozdział IV. Powroty z miejsc odosobnienia i ewakuacji	45
1. Zwolnienia z więzień i aresztów	46
2. Zwolnienia z obozów i innych miejsc odosobnienia	46
2.1. Podporządkowanych władzom polskim	46
2.2. Podporządkowanych władzom radzieckim	47
2.3. Podporządkowanych władzom amerykańskim i brytyjskim	50
3. Powroty z ewakuacji	51
Rozdział V. Stan bezpieczeństwa, ładu i porządku publicznego	53
1. Pierwszy okres działalności Milicji Obywatelskiej. Posterunek MO w Sternalicach	53
2. Pomocnicze służby porządkowe	57
3. Szaber i nielegalny handel	58
4. Napady z bronią, rozboje i wypadki nadzwyczajne	61
5. Plaga kradzieży	65
6. Donosy i inwigilacja	67
7. Nastroje społeczne	69
Rozdział VI. Rozwiązywanie kwestii narodowościowej	70
1. Weryfikacja narodowościowa	70
2. Wysiedlenia i przesiedlenia	74

3. Uzupełnianie pozostałości niemieckiej kultury, języka i symboli	82
4. Zmiana nazwisk i imion	84
5. Inne przejawy walki z niemieczyzną	86
6. Akcja „łączenia rodzin” – wyjazdy do RFN i NRD	87
Rozdział VII. Osadnicy	91
1. Przesiedleńcy z centralnej Polski	91
2. Osadnicy wojskowi	95
3. Repatrianci z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej	96
4. Relacje i współżycie między ludnością rodzimą a polską ludnością napływową	104
Rozdział VIII. Podporządkowanie i podział terytorialno-administracyjny gminy Sternalice/Radłów	111
1. Gmina Sternalice w 1945 roku	111
2. Gmina Sternalice/Radłów w latach 1946–1954	111
3. Gromadzkie Rady Narodowe w Sternalicach i Radłowie w latach 1954–1961	113
4. Gromadzka Rada Narodowa w Radłowie w latach 1962–1972	115
5. Gmina Radłów (1973 rok – nadal)	116
Rozdział IX. Władze gminy – struktura, skład, działalność	119
1. Partie i stronnictwa polityczne na szczeblu gminnym	119
2. Podstawowe Organizacje Partyjne PPR i PZPR	121
3. Rady narodowe i samorząd lokalny	124
3.1. Gminna Rada Narodowa w Sternalicach/Radłowie w latach 1946–1954	124
3.2. Przewodniczący, zastępca przewodniczącego i członkowie Prezydium Gminnej Rady Narodowej	127
3.3. Radni Gminnej Rady Narodowej	130
3.4. Komisje Gminnej Rady Narodowej	132
3.5. Zarząd Gminy w Sternalicach 1945–1950	135
3.6. Prezydium Gminnej Rady Narodowej w Sternalicach/Radłowie w latach 1950–1954	141
3.7. Sołtysi	145
4. Radni Powiatowej Rady Narodowej w Oleśnie. Posłowie na Sejm PRL	148
Rozdział X. Sytuacja materialna ludności. Obciążenia świadczeniami na rzecz państwa	150
1. Warunki życia	150
2. Opieka zdrowotna	152
3. Obciążenia ludności świadczeniami na rzecz państwa	154
3.1. Obowiązkowe dostawy (kontyngenty)	154
3.2. Podatek gruntowy	157
3.3. Szarwark	158
3.4. Narodowa Pożyczka Rozwoju Sił Polski	160
3.5. Fundusz Odbudowy Szkół	161

3.6. Społeczny Fundusz Odbudowy Stolicy	162
3.7. Pomoc zimowa	162
3.8. Obowiązkowa służba wojskowa	163
Rozdział XI. Rolnictwo jako podstawowa działalność produkcyjna ludności	165
1. Gospodarka chłopska	165
2. Majątki państwowe	168
2.1. Przejmowanie majątków ziemskich przez administrację polską od Armii Czerwonej	168
2.2. Parcelacja majątków i folwarków	169
2.3. Zakład Doświadczalny i PGR w Sternalicach	172
2.4. Majątki państwowe w Starych Karmonkach i Psurowie	175
3. Instytucje pracujące na rzecz rolnictwa	181
3.1. Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”	181
4. Próby założenia spółdzielni produkcyjnej	185
5. Pomoc sąsiedzka	187
6. Zwalczanie stonki ziemniaczanej	188
7. Relacje z Lasami Państwowymi	190
8. Kółko Myśliwskie „Diana” w Sternalicach	191
9. Spółka Wodna	192
Rozdział XII. Pozarolnicza działalność produkcyjna i inwestycyjna. Problemy komunikacyjne	193
1. Zakłady produkcyjne i rzemieślnicze	193
2. Inwestycje	193
3. Infrastruktura drogowa. Transport i przewozy pasażerskie	194
Rozdział XIII. Instytucje	199
1. Poczta i telekomunikacja	199
Rozdział XIV. Obchody świąt państwowych, rocznic i ważnych wydarzeń historycznych	201
1. Obchody Święta Pracy 1 Maja	202
2. Obchody Święta Odrodzenia Polski 22 Lipca	208
3. Obchody Święta Konstytucji 3 Maja	212
4. Obchody ważnych rocznic i wydarzeń historycznych	212
4.1. O zasięgu ogólnokrajowym	212
4.2. O zasięgu wojewódzkim i lokalnym	213
5. Udział społeczeństwa gminy w wydarzeniach ogólnokrajowych o charakterze państwowym	214
Rozdział XV. Edukacja szkolna i przedszkolna. Oświata dorosłych	217
1. Publiczne szkoły powszechne i podstawowe w latach 1945–1949	218
2. Publiczne szkoły podstawowe w czasach stalinizmu 1949–1956	233
3. Biblioteki szkolne	243

4. Związek Harcerstwa Polskiego	244
5. Przedszkola publiczne i zakładowe	247
6. Walka z analfabetyzmem	251
7. Kursy repolonizacyjne	256
Rozdział XVI. Placówki kultury i organizacja życia kulturalno-oświatowego	259
1. Biblioteki i czytelnictwo	259
2. Świetlice powszechne i zakładowe	262
3. Orkiestra gminna	267
4. Organizacja imprez masowych. Zabawy taneczne	269
Rozdział XVII. Organizacje społeczne, młodzieżowe i kombatanckie	271
1. Ochotnicza Straż Pożarna	271
2. Ludowe Zespoły Sportowe	273
3. Organizacje młodzieżowe	275
4. Powszechna Organizacja „Służba Polsce”	277
5. Związek Samopomocy Chłopskiej	280
6. Związek Weteranów Powstań Śląskich, Grupa Sternalice	281
7. Inne organizacje	286
Rozdział XVIII. Obyczaje i tradycja w życiu mieszkańców (przykłady)	287
1. Kojarzenie małżeństw i wesela	287
2. Dożynki	292
3. „Krzyżoki”	294
Rozdział XIX. Młyny wodne nad Prosną	295
1. Kilka informacji wprowadzających	295
2. Jak powstawały młyny wodne nad Prosną na przestrzeni wieków?	297
3. Co jeszcze warto wiedzieć o młynach wodnych nad Prosną?	301
4. Opis poszczególnych młynów wodnych nad Prosną	303
Zakończenie	337
Aneks	340
Przypisy	349
Wykaz ważniejszych skrótów zastosowanych w pracy	415
Bibliografia	418